

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.001.04.2023

**Pani
Anna Maćkowiak
Dyrektor
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
Oddziału we Wrocławiu**

Zakład Ubezpieczeń Społecznych
Oddział we Wrocławiu
ul. Pretficza 9/11
50-926 Wrocław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/001 - „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. – wykonanie planu finansowego
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu, ul. Pretficza 9/11, 50-926 Wrocław ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Maćkowiak, Dyrektor Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu ² , od dnia 1 stycznia 2022 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Renata Połatajko, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/25/2023 z dnia 14 lutego 2023 r.

(akta kontroli: Tom I str. 1-4)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	<p>Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania w 2022 r. planu finansowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności. Ocenie podlegały w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none">– realizacja przychodów Oddziału,– planowanie i wykonanie kosztów i wydatków majątkowych oraz efekty realizowanych zadań, w tym stopień ich realizacji,– wykorzystanie otrzymanych dotacji i środków na realizację programów/projektów finansowanych z budżetu Unii Europejskiej,– gospodarowanie wolnymi środkami,– sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2022 r. w zakresie operacji finansowych,– system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań.
Zakres kontroli	<p>Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:</p> <ul style="list-style-type: none">– analizy wykonania planu przychodów,– analizy stanu należności pozostałych do zapłaty,– szczegółowej kontroli prawidłowości i terminowości ustalenia wybranych należności oraz windykacji zaległości,– analizy realizacji kosztów,– analizy kosztów i wydatków majątkowych,– analizy realizacji zadań oraz efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,– szczegółowej analizy wybranej próby kosztów,– analizy wybranych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego,– analizy stanu zobowiązań,

¹ Dalej: Oddział.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności.

III. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego Oddziału na 2022 r.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Nieuiszczony na koniec 2022 r. należności wymagalne stanowiły kwotę 1 093,2 tys. zł i były wyższe o 5,7% w stosunku do 2021 r. W wyniku kontroli zaległości na kwotę 262,2 tys. zł (24,0%) stwierdzono, że do dłużników były kierowane wezwania do dobrowolnego uiszczenia należności oraz podejmowano działania windykacyjne.

Kontrola 9 425,8 tys. zł (5,6%) kosztów bieżących oraz 2 747,4 tys. zł (28,3%) nakładów inwestycyjnych wykazała, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

Działania Oddziału w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowań oraz udzielenia i realizacji zamówień publicznych prowadzone były zgodnie z zasadami określonymi w Procedurze do procesu 14.1 Realizacji zakupów⁶ oraz przepisami ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁷.

Informacje do sprawozdania z wykonania w 2022 r. planu finansowego państwowej osoby prawnej oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych Rb-N i Rb-Z za IV kwartał 2022 r. zostały sporządzone przez Oddział prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym oraz w oparciu o dane wynikające z ksiąg rachunkowych. Zostały terminowo przekazane do Centrali ZUS.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonanie planu finansowego państwowej osoby prawnej

1.1 Wykonanie planu przychodów

Opis stanu faktycznego

Plan finansowy Oddziału na 2022 r. nie obejmował przychodów, co wynikało z decyzji Centrali ZUS o pozostawieniu przychodów w wysokościach niepodzielonych na szczeblu scentralizowanym.

W 2022 r. przychody ogółem⁹ wykonano w kwocie 3 357,2 tys. zł, co stanowiło 94,8% przychodów osiągniętych w 2021 r. (3 542,7 tys. zł). Oddział nie uzyskał przychodów z tytułu dotacji, środków otrzymanych z Unii Europejskiej, jak też środków od innych jednostek sektora finansów publicznych lub od jednostek spoza sektora finansów publicznych.

⁴ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm.; dalej ustawa o finansach publicznych.

⁶ Zarządzenie Nr 41 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 maja 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 14.1 Realizacja zakupów.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, ze zm., dalej: Pzp.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Bez przelewów redystrybucyjnych z Centrali ZUS.

Na zrealizowaną kwotę składały się przychody pochodzące:

- z pozostałych przychodów operacyjnych¹⁰ w kwocie 3 026,9 tys. zł, co stanowiło 91,7% wykonania w 2021 r. (3 302,2 tys. zł) – 90,2% w strukturze przychodów ogółem,
- z tytułu zwrotu kosztów egzekucyjnych¹¹ w kwocie 219,1 tys. zł, co stanowiło 121,4% wykonania w 2021 r. (181,0 tys. zł) – 6,5% w strukturze przychodów ogółem,
- ze zbycia niefinansowych składników aktywów trwałych¹² w kwocie 95,3 tys. zł, co stanowiło 218,1% wykonania w 2021 r. (43,7 tys. zł) – 2,8% w strukturze przychodów ogółem,
- związane z obsługą zadań zleconych¹³ w kwocie 13,3 tys. zł, co stanowiło 123,1% wykonania w 2021 r. (10,8 tys. zł) – 0,4% w strukturze przychodów ogółem,
- z odsetek (uzyskanych i zarachowanych) w kwocie 2,6 tys. zł, co stanowiło 52,0% wykonania w 2021 r. (5,0 tys. zł) – 0,1 % w strukturze przychodów ogółem.

Wyższe przychody z tytułu zwrotu kosztów egzekucyjnych wynikały ze zwiększonej liczby wszczętych postępowań egzekucyjnych (skierowanych do egzekucji tytułów wykonawczych) oraz wzrostu przychodów z tytułu opłat komorniczych i opłat za czynności egzekucyjne związane z egzekucją zbiegową.

Wyższe przychody ze zbycia niefinansowych składników aktywów trwałych wynikały ze sprzedaży trzech wyeksploatowanych samochodów służbowych.

Na wzrost przychodów związanych z obsługą zadań zleconych wpłynął wzrost stawki jednostkowej za badania prowadzone przez lekarzy orzeczników w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego oraz większa liczba badań przeprowadzonych na zlecenie podmiotów zagranicznych.

W 2022 r. Oddział nie uzyskał przychodów z zagospodarowania wolnych środków.

Przelewy redystrybucyjne z Centrali ZUS stanowiły kwotę 173 050,0 tys. zł i były wyższe o 24 712,0 tys. zł (16,6%), niż w 2021 r. (148 338,0 tys. zł).

(akta kontroli: Tom I str. 34-43, 57-78, 92-98, 149-183)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. należności ogółem Oddziału stanowiły kwotę 1 120,0 tys. zł, w tym należności przeterminowane wyniosły 1 093,2 tys. zł¹⁴. W odniesieniu do stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. należności przeterminowane

¹⁰ Do których należały: [1] Zmniejszenie odpisów aktualizujących wartość należności – 41,0 tys. zł, [2] otrzymane odszkodowania, kary i grzywny od osób fizycznych – 5,1 tys. zł, [3] otrzymane odszkodowania, kary i grzywny od osób prawnych – 42,3 tys. zł, [4] zwrot zasądzonych kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego – 1 183,6 tys. zł, [5] dzierżawa oraz najem budynków i pomieszczeń, a także środków trwałych – 4,0 tys. zł, [6] sprzedaż usług bazy noclegowej – 5,4 tys. zł, [7] sprzedaż pozostałych usług (np. transportowych) – 6,5 tys. zł, [8] sprzedaż nadmiernych zapasów, złomu – 1,0 tys. zł, [9] wynagrodzenie za terminowe wpłacanie podatku i składek oraz za ustalenie wypłaty świadczeń z ubezpieczenia chorobowego – 1 450,8 tys. zł, [10] zwroty stypendiów i kosztów kształcenia – 3,2 tys. zł, [11] zwroty nadpłaconych podatków i składek – 0,5 tys. zł, [12] przepadek kaucji i wadła – 160,0 tys. zł, [13] pozostałe wpływy z różnych dochodów – 17,4 tys. zł, [14] pozostałe wpływy uzyskane z tytułu zdarzeń losowych o charakterze nadzwyczajnym – 63,7 tys. zł, [15] rozwiązanie równowartości lub części uprzednio utworzonych rezerw na postępowania sądowe – 15,6 tys. zł, [16] rozwiązanie równowartości lub części uprzednio utworzonych rezerw na niewykorzystane urlopy pracownicze – 26,8 tys. zł.

¹¹ Z tytułu zwrotu kosztów egzekucyjnych od płatników składek, zwrotu kosztów egzekucyjnych dotyczących świadczeń z Funduszu alimentacyjnego, zwrotu kosztów sądowych oraz z tytułu opłaty komorniczej i za czynności egzekucyjne.

¹² Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych.

¹³ Do których należały: [1] przychody od instytucji zagranicznych – 5,0 tys. zł, [2] przychody z tytułu obsługi orzeczeń lekarskich wydawanych na podstawie art. 71 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, ze zm. (dalej: ustawa o sus) – 8,3 tys. zł.

¹⁴ Do których należały: [1] czynsze – 17,5 tys. zł, [2] usługi remontowe – 75,6 tys. zł, [3] wpływy z tytułu niedotrzymania warunków umowy – 293,5 tys. zł, [4] rekompensata z tytułu opóźnień w zapłacie należności – 1,9 tys. zł, [5] rozliczenia z pracownikami – 1,4 tys. zł, [6] koszty zastępstwa procesowego – 701,2 tys. zł oraz [7] należności za wydanie opinii lekarskiej – 2,1 tys. zł.

wzrosły o 58,8 tys. zł (o 5,7%)¹⁵, co wynikało z przypisów należności, które nie zostały uregulowane pomimo ich wymagalności.

W 2022 r. Oddział wyegzekwował 181,5 tys. zł (17,5%) zaległości występujących na dzień 1 stycznia 2022 r. (1 034,4 tys. zł). Kwota ta stanowiła 82,2% zaległości odzyskanych w 2021 r. (220,9 tys. zł).

Badanie 20 zaległości na łączną kwotę 262,2 tys. zł, stanowiącą 24,0% zaległości ogółem¹⁶, wykazało, że:

- na 2022 r. przypadała data wymagalności należności w zakresie pięciu spraw na łączną kwotę 18,5 tys. zł¹⁷, natomiast w przypadku 15 spraw należności stały się wymagalne już w latach 2017-2021,
- w przypadku pięciu zaległości dotyczących nadpłaconych¹⁸ wynagrodzeń na łączną kwotę 1,4 tys. zł zostały wysłane wezwania do zapłaty, w 2023 r. od dwóch dłużników odzyskano łącznie 0,9 tys. zł,
- w przypadku 14 zaległości wszczęte zostały postępowania egzekucyjne, z czego osiem (na kwotę 188,1 tys. zł) zostało umorzonych w związku z bezskutecznością egzekucji¹⁹.

Dyrektor wyjaśniła, że po umorzeniu postępowań egzekucyjnych nie podejmowano działań w zakresie ponownego skierowania wniosku o egzekucję, gdyż nie posiadano informacji o tym, aby ustała przyczyna, ze względu na którą doszło do umorzenia.

- na koniec 2022 r. w toku pozostawały trzy postępowania egzekucyjne wszczęte w 2022 r. oraz dwa w 2017 r.,
- w zakresie dwóch²⁰ spraw o łącznej kwocie zaległości 20,3 tys. zł, w przypadku których postępowania egzekucyjne zostały wszczęte w 2017 r., Oddział nie posiadał potwierdzenia podejmowanych działań windykacyjnych w 2022 r. Nie występował do komornika sądowego o udzielenie, na podstawie art. 760¹ ustawy Kodeks postępowania cywilnego, informacji dotyczącej stanu przedmiotowych postępowań w 2022 r.

Dyrektor wyjaśniła, że obowiązująca w ZUS procedura nie przewiduje występowania do komornika sądowego z wnioskiem o udzielenie informacji dotyczącej stanu postępowań egzekucyjnych na podstawie ww. przepisu, a tym bardziej częstotliwości składania takich wniosków. W sprawach postępowania egzekucyjnego funkcjonuje natomiast praktyka telefonicznego zasięgnięcia informacji o stanie sprawy przez komornika. W toku prowadzenia przez komornika sprawy egzekucyjnej nie ma kwestii przedawnienia należności, z uwagi na zawieszenie takich terminów, a więc interes organu rentowego pozostaje w pełni zabezpieczony w zakresie zasądzonej kwoty, do czasu prowadzenia sprawy przez komornika.

W 2022 r. nie dokonywano odroczenia terminu płatności lub umorzenia należności. Na raty rozłożono spłatę czterech należności w łącznej kwocie 13,6 tys. zł. Na przykładzie dwóch spraw dotyczących rozłożenia na raty spłaty należności w kwocie odpowiednio 5,4 tys. zł i 5,8 tys. zł ustalono, że powyższe miało miejsce

¹⁵ Na dzień 31 grudnia 2021 r. należności przeterminowane wynosiły 1 034,4 tys. zł.

¹⁶ W kwocie 1 093,2 tys. zł według stanu na koniec 2022 r.

¹⁷ Na którą składały się: 4,6 tys. zł – należność wymagalna od 28 stycznia 2022 r., 12,6 tys. zł – należność wymagalna od 25 kwietnia 2022 r., 0,2 tys. zł – należność wymagalna od 6 lipca 2022 r., 0,4 tys. zł – należność wymagalna od 3 sierpnia 2022 r. oraz 0,7 tys. zł – należność wymagalna od 6 grudnia 2022 r.

¹⁸ Powstałych w przypadkach rozwiązania umów o pracę w sytuacji np. nieodpracowanego wyjścia prywatnego.

¹⁹ Zgodnie z art. 826 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; (dalej: ustawa Kodeks postępowania cywilnego), umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych, lecz nie pozbawia wierzyciela możliwości wszczęcia ponownej egzekucji, chyba że z innych przyczyn egzekucja jest niedopuszczalna.

²⁰ Nr IXU 115/16 – zaległość 13,1 tys. zł i nr III AUa 56/16 – zaległość w kwocie 7,2 tys. zł.

na wniosek dłużnika. Należności zostały rozłożone odpowiednio na sześć oraz 10 miesięcznych rat. Płatności przypadające na 2022 r. zostały uregulowane w wymaganych wielkościach, przy czym w trzech przypadkach z opóźnieniem od jednego do pięciu dni.

(akta kontroli: Tom I str. 119, 131-148, 174, 262-287, Tom II str. 327-381)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2 Wykonanie planu kosztów

Opis stanu
faktycznego

Plan kosztów działalności bieżącej Oddziału został zatwierdzony na kwotę 28 851,0 tys. zł, przy czym nie obejmował wynagrodzeń zasadniczych oraz premii. W ciągu roku budżetowego został zwiększony do kwoty 159 240,6 tys. zł (o 130 389,6 tys. zł). Oddział poniósł koszty bieżące w wysokości 168 156,8 tys. zł, w tym nieujęte w planie finansowym na poziomie Oddziału koszty dodatkowego wynagrodzenia rocznego w kwocie 7 501,3 tys. zł i koszty amortyzacji w kwocie 3,1 tys. zł. Koszty bieżące ujęte w planie finansowym Oddziału wykonano w kwocie 157 521,2 tys. zł, co stanowiło 98,9% planu po zmianach (159 240,6 tys. zł) oraz 109,6% kosztów poniesionych w 2021 r. (143 647,0 tys. zł).

Koszty zakupu materiałów i energii wyniosły 3 860,4 tys. zł, co stanowiło 81,3% planu po zmianach i 112,1% wykonania 2021 r. Ich udział w strukturze kosztów wyniósł 2,5%.

Koszty usług obcych wyniosły 14 578,8 tys. zł, co stanowiło 94,1% planu po zmianach i 112,9% wykonania 2021 r. Ich udział w strukturze kosztów wyniósł 9,2%.

Podatki i opłaty wyniosły 312,0 tys. zł, co stanowiło 65,7% planu po zmianach i 80,4% wykonania 2021 r. Ich udział w strukturze kosztów wyniósł 0,2%.

Wynagrodzenia (ujęte w planie Oddziału²¹) wyniosły 113 250,3 tys. zł, co stanowiło 100,0% planu po zmianach i 109,4% wykonania 2021 r. Ich udział w strukturze kosztów wyniósł 71,9%.

Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia wyniosły 25 067,1 tys. zł, co stanowiło 109,6% planu po zmianach i 101,8% wykonania 2021 r. Ich udział w strukturze kosztów wyniósł 15,9%.

Pozostałe koszty rodzajowe wyniosły 452,7 tys. zł, co stanowiło 63,8% planu po zmianach i 101,7% wykonania 2021 r. Ich udział w strukturze kosztów wyniósł 0,3%.

Niższe o około 20% wykonanie planu finansowego kosztów Oddziału miało miejsce w poniższych rodzajach kosztów:

- zużycie energii – niewykonanie planu w kwocie 778,9 tys. zł (22,9%) wynikało z wprowadzenia tarczy antyinflacyjnej, która obniżyła stawkę VAT na energię elektryczną oraz na gaz ziemny;
- koszty badań osób ubiegających się o świadczenia – niewykonanie planu w kwocie 4,7 tys. zł (29,2%) wynikało ze zlecenia mniejszej liczby badań osób ubiegających się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego (zmniejszyła się liczba osób kierowanych na dodatkowe badania, a zwiększyła się liczba decyzji wydawanych na podstawie posiadanej dokumentacji medycznej);
- inne usługi obce – niewykonanie planu w kwocie 50,0 tys. zł (19,7%) wynikało m.in. z niższych kosztów tłumaczeń w związku z zawarciem korzystniejszej cenowo umowy, niższych kosztów transportu, utylizacji papierowych nośników danych oraz sporządzenia inwentaryzacji;

²¹ Bez dodatkowego wynagrodzenia rocznego.

- opłaty i koszty egzekucyjne – niewykonanie planu w kwocie 61,7 tys. zł (37,2%) wynikało z egzekwowania należności w większym zakresie za pomocą egzekucji własnej prowadzonej przez Dyrektora Oddziału ZUS, a w mniejszym przez administracyjne i sądowe organy egzekucyjne. Ponadto, nowelizacja ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji z dniem 20 lutego 2021 r. wprowadziła nowy sposób ustalania kosztów egzekucyjnych. Wysokość opłaty manipulacyjnej uległa zmianie z 1% od dochodzonych należności na stałą opłatę w wysokości 40 zł lub w przypadku wszczęcia egzekucji administracyjnej w wysokości 100 zł. Zlikwidowana została opłata komornicza, a w jej miejsce wprowadzono opłatę egzekucyjną z określoną wartością maksymalną i wartością uzależnioną od sposobu spłaty zaległości. Maksymalna opłata egzekucyjna w wysokości 10% lub nie więcej niż 40,0 tys. zł pobierana jest od wyegzekwowanych środków pieniężnych, pomniejszonych o koszty egzekucyjne. Z uwagi na brak zakończonych postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez naczelników urzędów skarbowych, a tym samym brak wyegzekwowania środków pieniężnych, Oddział został obciążony niższymi kosztami prowadzonej egzekucji;
- pozostałe opłaty – niewykonanie planu w kwocie 2,3 tys. zł (39,0%) wynikało z niższych kosztów wynagrodzenia kuratora ustanowionego przez sąd dla osoby nieobecnej w postępowaniu administracyjnym, w związku z przewlekłym postępowaniem sądowym i brakiem wyznaczenia terminu rozprawy (z planowanych 30 wniosków o wypłatę wynagrodzenia dla kuratora wpłynęło 12) oraz brakiem kosztów wydania zaświadczenia o niekaralności dla trzech kandydatów na inspektora kontroli;
- koszty szkolenia pracowników – niewykonanie planu w kwocie 17,0 tys. zł (45,3%) wynikało z odstąpienia od realizacji dwóch szkoleń z języka migowego dla pracowników Sali Obsługi Klienta (dalej: SOK) oraz dwóch szkoleń dla pracowników Wydziału Ubezpieczeń i Składek (dalej: UBS) z zakresu taktyki i technik prowadzenia przesłuchań;
- zakup usług zdrowotnych – niewykonanie planu w kwocie 81,7 tys. zł (48,3%) wynikało ze spadku liczby pracowników kierowanych na wykonanie testów laboratoryjnych na zakażenie wirusem SARS-CoV-2, uzyskaniem oszczędności w związku z zawarciem nowej umowy na badania profilaktyczne pracowników z zakresu medycyny pracy, jak też zawarciem korzystniejszej umowy na dodatkowe badania dla pracowników w zakresie mammografii i PSA oraz niższym wykonaniem umowy w tym zakresie;
- pozostałe koszty, nagrody i odprawy pieniężne – niewykonanie planu w kwocie 23,7 tys. zł (53,9%) wynikało z uzyskania oszczędności;
- zwrot kosztów przejazdu – niewykonanie planu w kwocie 131,7 tys. zł (54,9%) wynikało z przeprowadzania mniejszej liczby badań osób ubiegających się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego przez lekarzy orzeczników lub komisje lekarskie;
- podróże służbowe krajowe i zagraniczne – niewykonanie planu w kwocie 90,9 tys. zł (34,2%) wynikało m.in. z mniejszej liczby zrealizowanych podróży służbowych związanych z prowadzeniem kontroli płatników składek oraz kontrolą wewnętrzną.

(akta kontroli: Tom I str. 34-43, 57-78, 92-98, 149-171, 175-179)

Przeciętne zatrudnienie w 2022 r. wyniosło 1 411 osób w przeliczeniu na pełne etaty. W porównaniu z zatrudnieniem planowanym było niższe o 94 etaty (o 6,2%), natomiast w stosunku do 2021 r. było niższe o 13 etatów (0,9%). Zmniejszenie zatrudnienia w roku 2022 było konsekwencją czasowego wstrzymania od marca

2020 r. (od czasu epidemii COVID-19) procesów rekrutacyjnych, brakiem kandydatów w ogłaszanych postępowaniach rekrutacyjnych oraz dostosowywania stanu zatrudnienia w poszczególnych komórkach do planu etatyzacji. Z dniem 1 lipca 2022 r. miało miejsce wydzielenie Centrum Informatyki (45 etatów) do innego Oddziału ZUS. Przeciętne wynagrodzenie na jeden etat w 2022 r. wyniosło 7,0 tys. zł i w stosunku do 2021 r. (6,3 tys. zł) było wyższe o 0,7 tys. zł (o 1,1%). Koszty wynagrodzeń bezosobowych wyniosły 448,1 tys. zł i w porównaniu do 2021 r. zwiększyły się o 40,0%. W 2022 r. umowy cywilnoprawne zawarto z 41 osobami. Nie zawierano umów cywilnoprawnych z pracownikami Oddziału.

(akta kontroli: Tom I str. 179)

Szczegółowym badaniem objęto koszty bieżące w kwocie 9 425,8 tys. zł, co stanowiło 5,6% poniesionych przez Oddział kosztów bieżących ogółem. Doboru próby dokonano na podstawie 1330 zapisów księgowych dotyczących kosztów bieżących, wygenerowanych z systemu finansowo-księgowego, odpowiadających kosztom pozapłacowym w kwocie powyżej 1,0 tys. zł. Próba wylosowana metodą monetarną MUS²² obejmowała 44 zapisy księgowe na łączną kwotę 9 173,7 tys. zł, w tym koszty: opłat za przekazy pocztowe, przesyłki listowe, utrzymanie budynków, sprzedaż energii elektrycznej i ciepłej, ochronę, remonty. Dodatkowo zbadano koszty dobrane celowo na kwotę 252,1 tys. zł.

Badane koszty zostały rzetelnie skalkulowane, mieściły się w planie finansowym i zostały poniesione na zakupy i usługi służące realizacji celów Oddziału. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek, kar lub opłat w działalności bieżącej Oddziału.

W 2022 r. Oddział nie zaciągał kredytów, ani pożyczek. Zobowiązania Oddziału na koniec 2022 r. wyniosły 29 327,9 tys. zł i w odniesieniu do 2021 r. (29 942,5 tys. zł) były niższe o 2,1%. Nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Oddział nie realizował zadań finansowanych z dotacji. Nie realizował też programów współfinansowanych z budżetu środków europejskich, w tym będących w dyspozycji Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Oddział nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów polecenia wpłaty środków pieniężnych do Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

(akta kontroli: str. Tom II str. 382-432)

Plan inwestycyjny dla Oddziału został zatwierdzony na kwotę 5 288,1 tys. zł i obejmował realizację siedmiu zadań budowlanych²³. W ciągu roku został zwiększony do kwoty 10 767,8 tys. zł i przewidywał realizację 16 zadań, w tym 12 budowlanych²⁴, jedno z obszaru administracji²⁵ i trzy z obszaru IT²⁶. Poniesione nakłady stanowiły

²² Z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

²³ [1] Budowa SOK i modernizacja budynku I IM/ZUS we Wrocławiu, [2] Modernizacja SSWiN i CCTV – O/Wrocław, I IM/Wrocław, [3] Modernizacja instalacji okablowania strukturalnego – I/Trzebnica, [4] Modernizacja sieci strukturalnych – I/Oleśnica i O/Wrocław ul. Litomska, [5] Zakup i montaż dźwigu osobowego – O/Wrocław ul. Preflicza, [6] Zakup i montaż instalacji klimatyzacji do pomieszczeń biurowych – I/Oleśnica, [7] Modernizacja holu głównego – O/Wrocław.

²⁴ [1] Budowa SOK i modernizacja budynku I IM/ZUS we Wrocławiu, [2] Zakup i montaż centrali alarmu pożaru – I/Oleśnica, [3] Modernizacja SSWiN i CCTV – O/Wrocław, ul. Preflicza 11, ul. Reymonta 4-6, [4] Modernizacja instalacji okablowania strukturalnego – I/Trzebnica, [5] Modernizacja sieci strukturalnych – I/Oleśnica i O/Wrocław ul. Litomska, [6] Zakup i montaż dźwigu osobowego – O/Wrocław ul. Preflicza, [7] Zakup i montaż aparatury sterowej do dźwigów osobowych – O/Wrocław ul. Litomska, [8] Zakup i montaż instalacji klimatyzacji do pomieszczeń biurowych – I/Oleśnica, [9] Wykonanie instalacji klimatyzacji – I/Oława, [10] Zakup i montaż instalacji klimatyzacji do SOK – BT/Milicz, [11] Zakup i montaż instalacji klimatyzacji do SOK – BT/Wołów, [12] Modernizacja holu głównego – O/Wrocław.

²⁵ Meble.

²⁶ [1] Pozostałe zakupy w zakresie infrastruktury sprzętowo-systemowej oraz wartości niematerialnych i prawnych, [2] Zakup urządzeń wielofunkcyjnych, [3] Zakup sprzętu komputerowego wraz z wyposażeniem dodatkowym.

kwotę 9 694,9 tys. zł. Nie zrealizowano jednego zadania *Pozostałe zakupy w zakresie infrastruktury sprzętowo-systemowej oraz wartości niematerialnych i prawnych*. Przyczyną powyższego był brak ofert w postępowaniu wszczętym w dniu 2 grudnia 2022 r. na zakup drukarek mobilnych wraz z gwarancją i usługą serwisową. W wyniku powyższego, postępowanie zostało umorzone.

Szczegółowe badanie nakładów na zadania inwestycyjne w kwocie 2 747,4 tys. zł (28,3%) wykazało, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonych w ustawie o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych. Koszty poniesione zostały na realizację zadań ustawowych.

(akta kontroli: Tom I str. 34-43, 56, 99, Tom II str. 432)

Oddział publikował Plan postępowań o udzielenie zamówień w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na stronie internetowej zamawiającego²⁷.

W 2022 r. przeprowadzonych zostało 14 postępowań zakończonych udzieleniem zamówienia publicznego z zastosowaniem trybów wyboru wykonawcy określonych w Pzp. Wartość zawartych umów wyniosła 16 095,7 tys. zł netto. Dodatkowo, z wyłączeniem stosowania przepisów Pzp udzielono zamówień o łącznej wartości 1 637,2 tys. zł.

Szczegółowym badaniem objęto trzy postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w tym jedno²⁸ postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego oraz dwa²⁹ postępowania przeprowadzone z wyłączeniem stosowania przepisów Pzp. W wyniku przedmiotowych postępowań zawarto umowy o łącznej wartości 4 014,9 tys. zł. W 2022 r. na ich realizację poniesiono koszty w wysokości 1 515,9 tys. zł.

Działania Oddziału w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowań oraz udzielenia i realizacji zamówień publicznych były zgodne z zasadami określonymi w Procedurze do procesu 14.1 Realizacji zakupów³⁰ oraz przepisami Pzp. Realizacja zamówień (pod kątem przedmiotu zamówienia, terminu realizacji i wysokości wynagrodzenia wykonawcy) była zgodna z treścią zawartych umów³¹. Poniesienie wydatków w wyniku realizacji przedmiotowych umów było celowe i gospodarne oraz służyło realizacji zadań Oddziału.

(akta kontroli: Tom I str. 184-205, 288-586, Tom II str. 1-285, 322-326)

W postępowaniu nr 470000/271/1/2022-ZAP o udzielenie zamówienia o wartości szacunkowej 4319,0 tys. zł netto (5213,6 tys. zł brutto) w przedmiocie „Usługa sprzątnięcia i pielęgnacji terenów zielonych w obiektach Oddziału ZUS we Wrocławiu”, nie było możliwości dokonania weryfikacji zgodności postępowania zamawiającego

²⁷ <https://bip.zus.pl/zamowienia-publiczne> [dostęp: 19 kwietnia 2023 r.].

²⁸ Postępowanie nr 470000/271/1/2022-ZAP o udzielenie zamówienia w przedmiocie: „Usługa sprzątnięcia i pielęgnacji terenów zielonych w obiektach Oddziału ZUS we Wrocławiu” o szacunkowej wartości 4 319,0 tys. zł netto (5 213,6 tys. zł brutto).

²⁹ Postępowanie nr 470000/273/2/2022-ZAP o udzielenie zamówienia w przedmiocie: „Naprawa docieplenia ściany szczytowej w budynku Oddziału ZUS we Wrocławiu przy ul. Reymonta 4/6” o szacunkowej wartości 101,7 tys. zł netto (125,2 tys. zł brutto) oraz postępowanie nr 470000/273/12/2022-ZAP o udzielenie zamówienia w przedmiocie: „Dostawa i wymiana sterowania dźwigów oraz podzespołów odpowiedzialnych za komunikację pomiędzy modułami urządzenia niezbędnych do przystosowania dźwigów do bloku hydraulicznego ALGI” o szacunkowej wartości 71,1 tys. zł netto (87,5 tys. zł brutto).

³⁰ Zarządzenie Nr 41 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 maja 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wprowadzenia Procedury do procesu 14.1 Realizacja zakupów.

³¹ Były to: [1] umowa nr 8000521775 z dnia 30 marca 2022 r. o wartości 3 806,1 tys. zł brutto (3 192,6 tys. zł netto), z terminem realizacji od dnia 1 maja 2022 r. do dnia 30 kwietnia 2024 r.; [2] umowa nr 8000824995 z dnia 9 listopada 2022 r. o wartości 94,3 tys. zł brutto (76,7 tys. zł netto), z terminem realizacji 50 dni licząc od daty zawarcia umowy; [3] umowa nr 8000506376 z dnia 14 kwietnia 2022 r. o wartości 114,5 tys. zł brutto (93,1 tys. zł netto) z terminem realizacji do 12 tygodni licząc od dnia przekazania terenu robót (termin przekazania terenu robót ustalono do dnia 29 kwietnia 2022 r.).

z art. 222 ust. 4 Pzp. Zgodnie z tym przepisem, zamawiający zobowiązany był najpóźniej przed otwarciem ofert udostępnić na stronie internetowej prowadzonego postępowania informację o kwocie, jaką zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia. Powyższe było nieweryfikowalne, gdyż Oddział nie dokumentował daty umieszczenia na stronie postępowania informacji o kwocie, jaką zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia. Informacja zamieszczona na Platformie zakupowej SmartPzp (portal.smartpzp.pl) w *Karcie postępowania* w pozycji Kwota jaką zamawiający zamierza przeznaczyć na realizację zamówienia wskazywała kwotę 5 213,6 tys. zł, lecz nie zawierała daty publikacji. Wskazanie daty publikacji było możliwe w zakładce *Dokumentacja postępowania*, w której zostały opublikowane inne dokumenty, w tym m.in. ogłoszenie o zamówieniu, Specyfikacja Warunków Zamówienia, odpowiedzi na pytania, informacja z otwarcia ofert, informacja o wyborze najkorzystniejszej oferty.

Dyrektor wyjaśniła, że Oddział publikuje kwotę, jaką zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia w stosownym polu w *Karcie postępowania*, natomiast Platforma zakupowa SmartPzp nie odnotowuje daty, w której zostaje publikowana ta kwota. Jednocześnie wskazała, że platforma zapewnia funkcjonalność polegającą na „blokowaniu” możliwości wpisania tej kwoty po dokonaniu czynności otwarcia ofert. Odnosząc się do wskazywania daty publikacji dokumentów zamieszczanych w zakładce „Dokumentacja postępowania” wyjaśniła, że informacji o kwocie, jaką zamierza się przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia nie udostępniano dodatkowo w inny sposób z uwagi na funkcjonalność Platformy zakupowej dającą możliwość publikacji tej kwoty w wyznaczonym polu.

(akta kontroli: Tom I str. 573-579, Tom II str. 19-20, 278-285)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3 Gospodarowanie wolnymi środkami

Opis stanu
faktycznego

Oddział nie dysponował wolnymi środkami finansowymi. Centrala ZUS określała wysokość limitu jednostkowego dla rachunku Oddziału. Oddział zgodnie z wytycznymi Centrali ZUS zgłaszał codziennie zapotrzebowanie na bieżące wydatki Oddziału. Na zakończenie każdego dnia rachunek podlegał konsolidacji (był „zerowany”) zgodnie z zawartą umową bankową z bankiem PKO BP S.A. na prowadzenie skonsolidowanych rachunków.

(akta kontroli: Tom II str. 206-214)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.4 Realizacja zadań

Opis stanu
faktycznego

Oddział nie opracowywał szczegółowych planów rzeczowo-finansowych, dotyczących ustawowych celów i zadań jednostki zawartych w art. 68-69 ustawy o sus, w związku z brakiem obowiązku ustawowego, wynikającego z ustawy o finansach publicznych dla opracowania przez ZUS jako osobę prawną - budżetu w układzie zadaniowym, jak również prowadzenia sprawozdawczości w takim układzie.

W oparciu o zapisy Instrukcji opracowania, monitorowania realizacji oraz zmian planu finansowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, będącej załącznikiem do Procedury do procesu 12.2 Planowanie i wykonanie budżetu Zakładu³², Oddział sporządzał kwartalne informacje z wykonania planu finansowego w zakresie kosztów działalności

³² Zarządzenie nr 53 Prezesa ZUS z dnia 31 marca 2017 r., ze zm.

bieżącej oraz dokonywał szacowania przewidywanego wykonania planu. Dla zadań inwestycyjnych sprawozdania z wykonania planu wraz z szacowaniem przewidywanego wykonania planu były sporządzane w cyklach miesięcznych. Na podstawie ww. raportów, jak również bieżącego monitorowania i kontroli realizacji planu, dokonywana była ocena stopnia jego realizacji.

W 2022 r. Oddział nie otrzymał zaleceń nadzorczych, wyników audytu lub kontroli wewnętrznej w zakresie zadań realizowanych w ramach planu finansowego na 2022 r.

(akta kontroli: Tom II str. 206-238)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego Oddziału. Kontrola zaległości na kwotę 262,2 tys. zł wykazała, że do dłużników były kierowane wezwania do dobrowolnego uiszczenia należności oraz podejmowano działania windykacyjne. W wyniku kontroli 9 425,8 tys. zł (5,6%) kosztów bieżących oraz 2 747,4 tys. zł (28,3%) nakładów inwestycyjnych stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w ustawie o finansach publicznych. Realizacja zamówień (pod kątem przedmiotu zamówienia, terminu realizacji i wysokości wynagrodzenia wykonawcy) była zgodna z treścią zawartych umów. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

OBSZAR

2. Sprawozdawczość

Opis stanu
faktycznego

Informacje do sprawozdań z wykonania planu finansowego państwowej osoby prawnej oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z) były przekazywane do Centrali ZUS terminowo jako dokument wewnętrzny. Zostały sporządzone prawidłowo i były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Przyjęty system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność ich sporządzania.

(akta kontroli: Tom II str. 79-91, 123-129, 149-167)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez Oddział informacje do sprawozdania z wykonania w 2022 r. planu finansowego państwowej osoby prawnej oraz sprawozdań w zakresie operacji finansowych Rb-N i Rb-Z za IV kwartał 2022 r.

Informacje do sprawozdań zostały sporządzone terminowo, prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym oraz w oparciu o dane wynikające z ksiąg rachunkowych.

V. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie³³ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Wrocław, dnia 20 kwietnia 2023 r.

Kontroler
Renata Połatajko
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

.....
podpis

³³ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres e-mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia pokontrolnego. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres e-mailowy.